Жив собі один дуже багатий і могутній король. Золота й солдатів було в нього стільки, скільки жоден інший король і уві сні не бачив. Та й за дружину він собі взяв найкрасивішу і найрозумнішу принцесу на світі.

Довгі роки король з королевою жили у злагоді, і тільки одне заважало їхньому повному щастю — у подружжя не було дітей.

Нарешті вони надумали взяти дівчинку і виховувати її, як рідну дочку.

Незабаром така нагода трапилась.

Несподівано помер близький друг короля, і після нього лишилася дочка, молода принцеса, кращої за яку ніхто ніде й не бачив.

Король з королевою розповіли їй про свої наміри, а коли вона погодилась, то відразу ж відвезли принцесу до себе в палац.

Королівський палац славився своєю пишністю на весь світ. Міністри короля були надзвичайно мудрими, воїни — хоробрими і відданими, слуги — меткими і працьовитими, а в королівських стайнях стояли найкращі в світі коні, вкриті розкішно вигаптуваними попонами.

Та найбільше король пильнував звичайнісінького сірого осла з довжелезними вухами, якого велів тримати окремо в найкращому стійлі.

Це був незвичайний осел. Щоранку на його підстилці знаходили золоті монети, які й збирали, коли осел прокидався.

Але ж трапляється так, що й найбільшому щастю надходить кінець.

Якось королева занедужала. З кожним днем їй ставало гірше й гірше.

Засмучений король дні і ночі не відходив од ліжка своєї улюбленої дружини.

Та вона дедалі слабішала, і лікарі зрештою в один голос сказали, що королева не видужає. Тоді король звернувся до добрих чарівниць, але й вони не знали, чим зарадити біді.

Незабаром це зрозуміла й сама королева.

Вона покликала короля і сказала:

— Я знаю, що скоро помру. Перед смертю я хочу попросити вас про одне: якщо ви надумаєте коли-небудь одружитися, то візьміть шлюб лише з тією жінкою, яка буде гарнішою й кращою за мене. Обіцяйте, що виконаєте останнє моє бажання.

Король обіцяв королеві ніколи не забувати про її прохання, і невдовзі вона померла.

Поховавши дружину, король не знаходив собі місця від горя. Він нічого не їв і не пив і так постарів, що придворні жахалися від цієї переміни.

Якось, коли король, зітхаючи й ридаючи, сидів у своїх покоях, до нього з'явилися міністри і почали просити, щоб він перестав сумувати і скоріше одружився.

Але король навіть і слухати не хотів про це. Він нагадав міністрам про обіцянку, яку дав покійній дружині, і просив їх більше ніколи не приходити до нього з такими розмовами.

Та минали дні, а міністри не переставали надокучати королю. Нарешті вони так набридли йому своїми проханнями, що король сказав:

— Я обіцяв небіжчиці королеві одружитися вдруге, якщо знайду принцесу, яка буде гарнішою і кращою за неї. Але ж усім відомо, що такої принцеси немає в цілому світі. Тому я ніколи й не одружусь.

Почувши ці слова, міністри зраділи, що король хоч трохи здався на їхні умовляння, і почали показувати йому портрети найславетніших красунь. Вони сподівалися, що за цими портретами король обере собі дружину.

Але він казав, що небіжчиця була незрівнянно гарніша, і міністри щоразу йшли від нього ні з чим.

Нарешті найголовніший міністр з'явився до короля і, низько вклонившись, нагадав йому про королівську вихованку, яка, на думку всіх, була і розумом, і красою не гірша за померлу королеву.

Король подумав, що вона справді розумніша й красивіша за королеву, і, не відмовляючись більше, погодився на шлюб з вихованкою.

Міністри і всі придворні зустріли цю новину з захопленням, але принцесі вона здалася жахливою.

Їй зовсім не хотілося стати дружиною старого короля, і тому вона кинулась перед ним на коліна, благаючи змінити своє рішення.

Та король і слухати не хотів її заперечень і наказав якомога швидше готуватися до весілля.

Молода принцеса була у відчаї. Вона не знала, що їй робити.

Нарешті вона згадала про чарівницю Бузку, свою хрещену матір, і надумала порадитися з нею.

Тієї ж ночі вона вирушила до чарівниці в золотому візочку, запряженому великим старим бараном, який знав усі дороги, і щасливо доїхала до житла своєї хрещеної матері.

Чарівниця уважно вислухала розповідь принцеси і сказала, що їй уже все відомо.

— Але, — вела вона далі, — вам немає чого хвилюватися, бо якщо ви точно виконуватимете все, що я вам пораджу, нічого лихого не станеться.

Принцеса обіцяла бути слухняною, і чарівниця сказала:

— Передусім зажадайте від короля сукню, блакитну, як небо. Я певна, що, незважаючи на всю його могутність, він не зможе дістати вам такої сукні.

Принцеса подякувала чарівниці за пораду і повернулась додому.

Наступного ж ранку вона сказала королю, що не стане й слухати про шлюб доти, поки не одержить від нього в подарунок сукню, блакитну, як небо.

Зраділий король покликав найкращих своїх майстрів і наказав їм пошити сукню, блакитну, як небо.

— А якщо не догодите принцесі, — додав він, — я накажу повісити вас всіх!

Та, на щастя, королю не довелося виконувати своєї погрози: наступного дня майстри принесли замовлену сукню, і проти неї саме блакитне небесне шатро, оточене золотими хмаринками, здалося не таким гарним.

Одержавши сукню, принцеса не стільки зраділа, як перелякалася, не знаючи, що їй далі робити.

Довелося знову поїхати до хрещеної матері за порадою.

Чарівниця дуже розсердилась, що задум її не здійснився, але, подумавши трохи, порадила зажадати від короля сукню, срібну, як місяць.

Король знову звелів покликати найкращих майстрів, які тільки були в королівстві, і таким грізним голосом віддав їм наказ, що не минуло й доби, як майстри принесли готову сукню.

Побачивши це чудове вбрання, принцеса засумувала ще дужче.

Тоді, дізнавшись про другу невдачу, чарівниця Бузку сама поспішила до принцеси і сказала:

— І того, і другого разу королю пощастило виконати ваші прохання. Подивимось, чи пощастить йому зробити це зараз, коли ви зажадаєте від нього сукню, блискучу, як сонце. Навряд чи йому пощастить дістати таке вбрання, а якщо я й помилюся, то принаймні ми виграємо час.

Принцеса погодилась і зажадала від короля сукню, блискучу, як сонце.

Король, не вагаючись, віддав усі діаманти й рубіни з своєї корони, та ще звелів нічого не шкодувати, щоб зробити вбрання якомога подібнішим до сонця.

Тому, коли сукню принесли й розгорнули, всі відразу ж замружили очі: вона дійсно засліплювала, як справжнісіньке сонце. (Скажу по секрету, що саме з того часу й увійшли в моду зелені та чорні окуляри).

Що ж трапилося з принцесою, коли вона побачила сукню? Адже вона ні в чому не могла докорити королю: такої сукні й справді ніхто ще не бачив у всьому світі.

Молода принцеса страшенно засмутилась і побігла в свою кімнату, сказавши, що у неї від блиску розболілися очі. Там на неї вже чекала чарівниця Бузку, якій було дуже соромно, що всі її поради закінчуються так невдало.

— Ну, а тепер, дитино моя, — сказала вона принцесі, витираючи хусточкою з її щічок сльози, — ми піддамо короля найстрашнішому випробуванню. Вам треба піти до нього і зажадати шкуру його улюбленого осла. її вже він напевно не віддасть нікому.

Принцеса дуже зраділа цій пораді, бо була певна: король нізащо не погодиться вбити осла.

Вона весело побігла до короля і зажадала від нього ослячу шкуру.

Король хоча й здивувався з такої несподіваної вимоги, але, не роздумуючи, виконав її. Бідолашного осла убили і шкуру його урочисто принесли принцесі.

Тепер вона вже зовсім не знала, що їй робити. Але тут до неї знову з'явилася чарівниця Бузку.

— Не побивайтеся так сильно, моя люба! — сказала вона, заставши принцесу всю в сльозах. —Можливо, все, що сталося, обернеться на краще. Загорніться в ослячу шкуру і мерщій тікайте з палацу. З собою не беріть нічого: скриня з вашими сукнями і прикрасами їхатиме за вами

під землею. Ось вам моя чарівна паличка. Коли скриня вам буде потрібна, вдарте паличкою по землі, і вона з'явиться перед вами. Ну, а тепер тікайте швидше, дорога кожна хвилина.

Принцеса з вдячністю поцілувала хрещену матір, натягла на себе бридку ослячу шкуру, вимазала собі обличчя сажею з комина й вийшла з палацу так, що її ніхто й не впізнав.

Втеча принцеси зчинила великий переполох.

Король, який уже встиг приготувати пишний бенкет, страшенно розлютився і звелів розіслати в погоню за принцесою сотню вершників і тисячу стрільців.

Але чарівниця зробила принцесу невидимою для очей королівських слуг, і королю зрештою довелося відмовитися від марних розшуків.

А принцеса тим часом ішла шляхом-дорогою.

Вона йшла та йшла, заходила до різних людей і просила найняти її хоча б служницею. Але ніхто не хотів брати принцесу до себе, тому що в ослячій шкурі вона здавалася надзвичайно бридкою.

Нарешті вона дійшла до великого міста, біля брами якого стояв маленький будиночок.

Хазяйка цього будинку погодилась взяти бідолашну принцесу до себе в робітниці.

Принцеса вклонилась, подякувала хазяйці і спитала, що має робити. Хазяйка сказала, що вона мусить прати білизну, доглядати за індиками, пасти овець і чистити свиням корита, а дівчина була така стомлена дальньою дорогою і так хотіла знайти хоч якесь пристановище, що радо пристала на ці умови.

Принцесу помістили в темній комірчині за кухнею. З першого ж дня челядь почала глузувати з її брудної одежі та ослячої шкури. , Нарешті до неї потроху звикли. До того ж працювала вона дуже старанно, і хазяйка сама почала пильнувати, щоб її не ображали.

Принцеса пасла овець та індиків і робила це так добре та вправно, що, здавалося, ніби нічим іншим вона ніколи й не займалася.

Одного разу, сидячи в зажурі на березі прозорого струмка, принцеса захотіла помилуватися своїм відображенням у воді.

Вона нахилилася над струмком, але, побачивши себе в бридкій ослячій шкурі, страшенно перелякалась.

Принцесі стало соромно, що вона така брудна. Швидко скинувши ослячу шкуру, вона почала відмивати бруд з личка й рук, і вони знову стали білі, як слонова кістка, а рум'янець —ніжний, як вранішня зоря.

Та радіти їй довелося недовго, бо ввечері знову треба було повертатися додому. І вона знову мусила натягти на себе бридку ослячу шкуру.

На щастя, наступного дня було свято, і принцесу не примушували працювати. Вона скористалася з цього і вирішила вбратися в одну з своїх пишних суконь.

Дівчина вдарила по землі чарівною паличкою, і в ту ж мить скриня з вбранням з'явилася перед нею.

Принцеса дістала блакитну сукню, пішла до себе в комірчину й почала її приміряти.

І хоч комірчина була така маленька, що шлейф сукні ніде було розгорнути, ця розвага все-таки трохи втішила бідолашну.

Красуня глянула на себе в люстерко, помилувалася своїм вбранням і відтоді поклала собі кожного свята одягати по черзі свої багаті сукні.

Минали дні. Час од часу, приміряючи пишні шати, принцеса прикрашала свої чарівні біляві кучері квітами й діамантами і тільки сумно зітхала, думаючи про те, що, крім овець та індиків, її ніхто не може побачити в такому гарному вбранні.

На людях принцеса, як і раніше, з'являлася завжди в своїй огидній ослячій шкурі, і тому її так і прозвали — Осляча Шкура.

Та трапилось якось, що однієї неділі, саме коли Осляча Шкура приміряла сукню, схожу на сонце, з полювання повертався молодий і вродливий принц, син короля того королівства.

Випадково він заїхав відпочити в той самий будинок, де Осляча Шкура працювала служницею. Він попоїв з дороги, посидів трохи, а потім пішов блукати по будинку та подвір'ю, зазираючи в найдальші закутки.

Гуляв він так, гуляв та й забрів у темний коридор. В кінці коридора принц побачив замкнуті двері. А що він був дуже цікавий, то захотів довідатися, хто живе за цими дверима, і зазирнув у замкову щілину.

Як же він здивувався, коли побачив у тісній кімнатці прекрасну, пишно вбрану принцесу!

Ледве вибравшись із цього брудного й похмурого закутка, принц побіг до хазяйки і став розпитувати, хто живе в комірчині.

Йому сказали, що там живе служниця Осляча Шкура, названа так тому, що вона замість сукні носить ослячу шкуру, та ще й таку брудну і засмальцьовану, що ніхто не хоче ні говорити з нею, ні навіть дивитися

в її бік. Взяли ж Ослячу Шкуру в цей дім лише для того, щоб вона пасла овець та чистила свиням корита.

Більше принц ні про що й не довідався.

Того ж вечора він повернувся в королівський палац, але так і не міг забути красуню, яку випадково побачив у щілину дверей.

Він страшенно шкодував, що не зайшов у комірчину познайомитися з невідомою принцесою, і дав слово неодмінно зробити це іншим разом.

Думаючи безперестану про чарівну красуню, молодий принц тяжко захворів.

Батько й мати, у яких він був єдиним сином, впали в розпач. Вони покликали лікарів, обіцяли їм у нагороду всі свої багатства, але ті нічим не могли зарадити.

Нарешті лікарі здогадались, що, мабуть, принц захворів з великої журби, і сказали про це його батькам.

Королева негайно пішла в кімнату до сина й почала слізно благати, щоб він розповів їй про свою біду. Але принц нічого не відповідав.

Тоді королева стала на коліна і крізь сльози сказала:

— Ах, любий мій сину, ми нічого не пошкодуємо, аби врятувати тобі життя. Але ж врятуй і ти нас, бо ми з батьком помремо з горя, якщо з тобою щось станеться. Скажи мені, чого ти хочеш, і повір, що хоч би чого ти забажав, усе буде зроблено.

— Ну, гаразд, — відповів нарешті принц, —коли вже неодмінно треба розповісти, чого я хочу, то я вас послухаю. Так, матінко, я хочу, щоб Осляча Шкура спекла мені пиріг і принесла його сюди.

Королева здивувалась з такого химерного бажання. Вона покликала придворних і спитала, хто така ця Осляча Шкура.

— Ваша величносте, — сказав один придворний, який випадково бачив дівчину, — це така бридка бруднуля! Вона живе недалеко звідси і пасе овець та індиків.

— Це байдуже, — сказала королева. — Мабуть, мого сина, коли він повертався з полювання, почастували пирогом, який вона спекла. Ну, та коли від цього йому може стати легше, я велю, щоб Осляча Шкура (якщо вже є така) спекла йому пиріг.

Придворні миттю побігли до Ослячої Шкури і передали їй наказ королеви, додавши, щоб вона виконала його якомога краще і швидше.

Дехто казав, що в ту хвилину, коли принц зазирнув у замкову щілину, Осляча Шкура нібито помітила його, а потім, виглядаючи в маленьке віконечко і стежачи за ним, дівчина переконалася, що він молодий, вродливий і стрункий. А дехто додавав до цього ще й те, що вона його не забула і досить часто згадувала, зітхаючи.

Але так чи інакше, а Осляча Шкура дуже зраділа з того, що про неї дізналися.

Вона замкнулася в своїй комірчині, швидко скинула брудну ослячу шкуру, старанно вимила обличчя і руки, гарно зачесала волосся, одягла чисту сукню й заходилася біля пирога. Борошно вона взяла найкраще, найбіліше, а масло і яйця — найсвіжіші.

Замішуючи тісто, — навмисне чи ненавмисне, — вона зронила з пальця обручку, яка впала в тісто та там і залишилась. А як тільки пиріг спікся, принцеса знову натягла на себе бридку шкуру, вийшла з кімнати, подала пиріг придворному і спитала його про здоров'я принца.

Але придворний подумав, що нічого йому з нею базікати, а тим більше вести з собою в палац, і мерщій побіг з пирогом до принца.

Той вихопив пиріг з рук придворного і почав їсти його так похапливо, що всі лікарі тільки головами хитали й говорили, що це не провіщає нічого хорошого.

І справді, принц так накинувся на пиріг, що мало не проковтнув каблучку, яка була в ньому запечена. Та він не розгубився, швидко вийняв каблучку з рота і став їсти пиріг уже не так похапливо.

Потім він довго роздивлявся каблучку. Вона була золота, з рідкісним смарагдовим самоцвітом посередині, і така маленька, що могла налізти хіба що тільки на самий тоненький пальчик.

Принц усе цілував каблучку, потім поклав її під подушку і діставав звідти кожної хвилини, коли думав, що на нього ніхто не дивиться.

І знову він почав сумувати й думати-гада-ти, як би йому побачити ту, кому ця каблучка належала. Адже коли він попросить, щоб до палацу привели Ослячу Шкуру, яка спекла йому пиріг, то її нізащо туди не покличуть, а коли розповість, що бачив у замкову щілину, то з нього почнуть глузувати і скажуть, що це йому привиділось.

Від таких думок принц занедужав ще більше, і лікарі не знали, що й подумати.

Нарешті, порадившись, вони сказали королеві, що син її хворіє від кохання.

Королева кинулась до принца разом з королем, який теж був страшенно засмучений.

— Любий мій сину, — вигукнув король розпачливо, — назви нам дівчину, яку ти кохаєш, і ми обіцяємо, що одружимо тебе з нею, навіть якщо вона буде найостаннішою служницею!

Королева, обіймаючи сина, підтвердила обіцянку короля. А принц, зворушений слізьми і добротою своїх батьків, відповів їм:

— Любі батько і мати! Я й сам не знаю, хто та дівчина, яку я так палко покохав. Але я одружуся тільки з тією, якій ця каблучка буде до руки, хоч би хто вона була.

І він вийняв з-під подушки каблучку Ослячої Шкури й показав її королю та королеві.

Король з королевою взяли каблучку, з цікавістю розглядали її, і, подумавши, що така витончена прикраса може підійти на пальчик тільки найчарівнішої дівчини в світі, погодилися з принцом.

Король, обійнявши сина, вийшов з його кімнати і звелів негайно бити в барабани й сурмити в сурми, а по всьому місту розіслати скороходів, щоб вони скликали до палацу всіх дівчат приміряти смарагдову каблучку.

Цілий день скороходи бігали по вулицях, повідомляючи, що дівчина, якій каблучка буде до руки, одружиться з молодим принцом.

Спочатку до палацу з'явилися принцеси, за ними герцогині, маркізи та баронеси, а потім і всі придворні дами, але хоч як вони намагалися зробити свої пальці тоншими, жодна не змогла надіти каблучку.

Довелося запросити городянок. Та хоч які вони були гарненькі, а все-таки їхні пальці були надто товсті й теж не пролізали в каблучку.

Нарешті черга дійшла до служниць королеви, але їх також спіткала невдача. Ніхто з них не міг надіти каблучку на палець.

Тоді принц наказав покликати куховарок, посудниць і свинопасок, але їхні загрубілі від роботи пальці не пролізли в каблучку далі нігтя.

— А чи приводили цю Ослячу Шкуру, яка нещодавно спекла мені пиріг? — спитав принц.

Придворні зареготали й відповіли йому, що Ослячу Шкуру ніхто й не збирався кликати до палацу, бо вона надто брудна й бридка.

— Негайно пошліть по неї, — звелів король, —а то ще скажуть, що ми когось забули!

Тоді придворні, підсміюючись та глузуючи, побігли по Ослячу Шкуру.

Принцеса чула бій барабанів та вигуки скороходів і здогадалась, що вся ця метушня знялася через її каблучку.

Спочатку вона дуже хвилювалася, чи не знайдеться, бува, яка-небудь інша принцеса, котрій її каблучка виявиться до руки, але коли побачила королівських придворних біля дверей своєї комірчини, зрозуміла, що всі побоювання марні, і її страх змінився радістю.

Принцеса швиденько зачесалась і наділа сукню, срібну, як місяць.

Почувши стукіт у двері, дівчина миттю накинула зверху сукні ослячу шкуру й відчинила.

Придворні глузливо вклонились Ослячій Шкурі і сказали, що король кличе її до себе, щоб одружити з нею сина, а потім, регочучи, повели її в палац.

Вражений незвичайним одягом Ослячої Шкури, принц не міг повірити, що це та сама дівчина, яку він бачив такою прекрасною і гарно вбраною крізь щілину у дверях.

Засмучений і зніяковілий, він спитав у неї:

— Це ви живете в кінці темного коридора в тому маленькому будиночку, куди я нещодавно заїжджав з полювання?

— Так, принце, — відповідала дівчина.

— Покажіть мені вашу руку, — сумно сказав принц, зітхаючи.

Як же здивувався король та королева й усі придворні, коли з-під брудної шкури показалася маленька ніжна ручка і коли каблучка прийшлася дівчині саме в пору!

В цю мить принцеса ледь обернулась, і осляча шкура впала з її плечей.

Всі побачили таку красуню, що принц, вражений її вродою, відразу забув про свою хворобу і, не тямлячися з радості, кинувся перед принцесою на коліна,

Король та королева теж стали обіймати її і питати, чи згодна вона одружитися з їхнім сином.

Принцеса зашарілася і не знала, що сказати їм у відповідь. Аж тут стеля розкрилась, і в залу на колісниці з бузкових квітів та гілок, від

яких вона й дістала своє ім'я, спустилася чарівниця Бузку й розповіла всім присутнім історію принцеси.

Принц був у захваті від гідності та скромності своєї нареченої, а король з королевою, вислухавши розповідь чарівниці, ще більше покохали принцесу і відразу ж наказали готувати пишний весільний бенкет.

На весілля з'їхалися королі з усього світу. Одні їхали в каретах, другі верхи, а ті, хто був з дальніх країв, — на слонах, тиграх і навіть на орлах. Приїхав на свято і названий батько принцеси, який дуже розкаювався в своїх колишніх замірах.

Весілля тривало три місяці, і його відсвяткували з такою пишністю, що й уявити собі не можна.

Але принц і його молода дружина звертали дуже мало уваги на всю цю розкіш: вони дивились одне одному в очі і тільки одне одного й бачили.

Переклад Р. Терещенка